শ্ৰী সম্ভু দাস ওৰফে বিজয় দাস আৰু আন এজন।

বনাম

অসম চৰকাৰ

(ফৌজদাৰী আপীল নং: ৩৪২/ ২০০৭ চনৰ)

১৫ ছেপ্টেম্বৰ, ২০১০

(ন্যায়াধীশ ড° মুকুণ্ডকাম শৰ্মা আৰু এইচ. এল. ডাট্টু)

দণ্ডবিধি, ১৮৬০: ধাৰা ৩০২/৩৪ - হত্যা - প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ প্ৰমাণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি দোষী সাব্যস্ত কৰা - তলৰ আদালতৰ সমান্তৰাল তথ্য - হস্তক্ষেপ গুচাই দিয়া হৈছে: তলৰ আদালতৰ সমান্তৰাল তথ্যক বিচলিত কৰাৰ কোনো কাৰণ নাই - প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ প্ৰমাণ তদন্তকাৰী বিষয়া আৰু মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনে সমৰ্থন কৰিছিল আৰু বিশ্বাসযোগ্য আৰু নিৰ্ভৰযোগ্য বুলি ধৰা পৰিছিল - কেৱল কিছুমান ব্যক্তিক পৰীক্ষা নকৰাৰ বাবেই গোচৰীয়া পক্ষক বিশ্বাস নকৰা নহব, বিশেষকৈ যেতিয়া সোধা-পোছা কৰা সাক্ষীসকলে ক্ৰছ এক্সামত একে কথাকে কৈছিল আৰু অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক অপৰাধী দোষী বুলি আঙুলিয়াই দিয়ে - ভাৰতৰ সংবিধান, ১৯৫০ - অনুচ্ছেদ ১৩৬ – সাক্ষ্য ।

ভাৰতীয় সংবিধান, ১৯৫০: অনুচ্ছেদ ১৩৬ - পৰিসৰ - কয়: ১৩৬ নং অনুচ্ছেদত উচ্চতম ন্যায়ালয়ক কেৱল এনে উপযুক্ত গোচৰত হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ কমকৈ ব্যৱহাৰ কৰাৰ বিবেচনাধীন ক্ষমতা প্ৰদান কৰা হৈছে য'ত অবৈধতা বা ভুল বুজাবুজি বা প্ৰমাণ পঢ়াত ভুল কৰা বা আওকাণ কৰাৰ ফলত ন্যায়ৰ গুৰুতৰ দুৰ্বলতা হৈছে; বস্তুগত প্ৰমাণ বাদ দিয়া বা অবৈধভাৱে স্বীকাৰ কৰা - যেতিয়া তথ্যৰ সমান্তৰাল তথ্য থাকে আৰু/বা যেতিয়া আইনৰ কোনো প্ৰশ্ন জড়িত নহয়

আৰু সিদ্ধান্ত বিকৃত নহয়, তেতিয়া উচ্চতম ন্যায়ালয়ে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ তথ্য পুনৰ মুকলি নকৰে।

ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতা, ১৯৭৩:

ধাৰা ১৭৪– চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন- চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন বনোৱাৰ পিছত এফআইআৰ দাখিল কৰা হৈছিল - প্ৰামাণ্যতা - কয়: চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন বনোৱাৰ পিছত এফ আই আৰ দাখিল কৰিলে ইয়াৰ প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলোৱা কথাটো এটা সাধাৰণ কথা আৰু সকলো ক্ষেত্ৰতে আৰু সকলো পৰিস্থিতিত ই সত্য নহবও পাৰে - আচলতে টেলিফোনিক বাৰ্তা/তথ্যৰ ভিত্তিত সাধাৰণ পঞ্জীত দৰজ দিয়া হয় আৰু সেই তথ্য লাভ কৰাৰ লগে লগে তদন্তকাৰী বিষয়াজনে ঘটনাস্থলীলৈ গৈ চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰি ঘটনাৰ লগত জড়িত বস্তুসমূহ জব্দ কৰি উপস্থিত ব্যক্তিসকলৰ জবানবন্দী লিপিবদ্ধ কৰে -কিছু ঘণ্টাৰ পিছত আনুষ্ঠানিক এফআইআৰ দাখিল কৰা হয় - চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত এফআইআৰ দাখিল কৰাটো ভুল নহব - এফআইআৰ।

ধাৰা ১৭৪ - চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন - উদ্দেশ্য - কয়: এতিয়া নিশ্চিত কৰিব লাগিব কোনো ব্যক্তিৰ অস্বাভাৱিক পৰিস্থিতিত মৃত্যু হৈছে নে অস্বাভাৱিকভাৱে মৃত্যু হৈছে আৰু যদি হৈছে তেন্তে মৃত্যুৰ কাৰণ কি আছিল সেইটো নিৰ্ণয় কৰা।

এফ আই আৰ:: যেতিয়া আৰক্ষীক এক কগনাইজড অপৰাধ সম্পৰ্কীয় তথ্য প্ৰদান কৰা হয়, সেই তথ্যএজাহাৰ হিচাপে গণ্য কৰা হয় আৰু আৰক্ষীয়ে কৰা সকলো অনুসন্ধান, তাৰ পিছত তদন্ত হিচাপে গণ্য কৰা হ'ব, যদিও এজাহাৰৰ আনুষ্ঠানিক পঞ্জীয়ন কেৱল পিছতহে হয়।

বিচাৰৰ গোচৰটো আছিল যে ৭.৬.১৯৯৭ তাৰিখে মৃতকে ২ নং সাক্ষীয়ে চলোৱা ৰিক্সা এখনত উঠি ঘৰলৈ উভতি আহিছিল। বাটত আপীলকাৰী আৰু আন লোকে মৃতকক আক্ৰমণ কৰে আৰু তাৰ পিছত বলপূৰ্বকভাৱে এটা ঘৰলৈ লৈ যায় যত সকলো অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে তেওঁক আক্ৰমণ কৰে। মৃতকৰ পত্নীক তেওঁৰ স্বামীৰ ওপৰত কৰা আক্ৰমণৰ বিষয়ে অৱগত কৰা হয়। ঘটনাস্থলীলৈ আহি তাই অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে মৃতকক আক্ৰমণ কৰা দেখিলে। ৮ নং সাক্ষীয়ে আৰক্ষীক অৱগত কৰে। ঘটনাস্থলীলৈ আহি আৰক্ষীয়ে আহতজনক চিকিৎসালয়লৈ লৈ যায় যত তেওঁক মৃত বুলি ঘোষণা কৰে। আপীলকাৰী-অভিযুক্ত আৰু আন দুজনক আই পি চি ধাৰা ৩০২/৩৪ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছিল। বিচাৰ আদালতৰ এই নিৰ্দেশ উচ্চ ন্যায়ালয়ে মানি লৈছিল।

এই আবেদনখনত আপীলকাৰীসকলৰ বাবে দাবী কৰা হৈছিল যে উচ্চতম ন্যায়ালয়ে বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে লোৱা সিদ্ধান্তকৈ বেলেগ মতামত লব পাৰে আৰু লগতে বেলেগ সিদ্ধান্তত উপনীত হব পাৰে যদিহে প্ৰথম দৃষ্টিত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে বিচাৰ আদালতে পোৱা আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিশ্চিত কৰা তথ্যসমূহ আইনৰ কোনো ভুলৰ সন্মুখীন হয় বা যাৰ ফলত ন্যায় হোৱা নাই; যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত হোৱাৰ পিছতহে এফ আই আৰ দাখিল কৰা হৈছিল আৰু সেয়েহে এফ আই আৰ নিৰ্ভৰযোগ্য নাছিল; আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষীজনক গোচৰীয়া পক্ষই পৰীক্ষা কৰা নাছিল যিটো বিচাৰৰ বাবে অতি আৱশ্যক আছিল।

আবেদন খাৰিজ কৰি আদালতে কয়:

১) এই আদালতে সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ তথ্যসমূহ পুনৰ মুকলি নকৰে যেতিয়া তথ্যৰ সমান্তৰাল তথ্য থাকিব আৰু যেতিয়া আইনৰ কোনো প্ৰশ্ন জড়িত নাথাকে আৰু সিদ্ধান্তটো বিকৃত নহয়। সংবিধানৰ ১৩৬ অনুচ্ছেদত কোনো পক্ষক আপীলৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হোৱা নাই। ই কেৱল উচ্চতম ন্যায়ালয়ক বিবেচনাধীন ক্ষমতা প্ৰদান কৰে যে যত অবৈধতা বা প্ৰমাণ পঢ়াত ভুল বুজাবুজি বা ভুলৰ ফলত বা বস্তুগত প্ৰমাণক আওকাণ, বাদ দিয়া বা অবৈধভাৱে স্বীকাৰ কৰাৰ ফলত ন্যায়ৰ গুৰুতৰ ভংগ হোৱা উপযুক্ত গোচৰত হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ কমকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। [পেৰা ১২] [৫০৬-ই-জি]।

ধনঞ্জয় শংকৰ শ্বেট্টী বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য ***(২০০২) ৬ এছচিচি ৫৯৬;*** *ৰবিন্দৰ পাৰ্কাশ এণ্ড আনদাৰ্ছ বনাম হাৰিয়ানা ৰাজ্য (২০০২) ৮ এছচিচি ৪২৬; ভাৰত বনাম মধ্যপ্ৰদেশ ৰাজ্য* ***(২০০৩) ৩ এছচিচি ১০৬;*** *মৌছাম সিংহা ৰয় আৰু অন্যান্য। বনাম পশ্চিম বংগ ৰাজ্য* ***(২০০৩) ১২ এছচিচি ৩৭৭;*** *গংগা কুমাৰ শ্ৰীবাস্তৱ বনাম বিহাৰ ৰাজ্য* ***(২০০৫) ৬ এছচিচি ২১১;*** *বাসুদেৱ হাজৰা বনাম মাটিয়াৰ ৰহমান মণ্ডল* ***এ আই আৰ ১৯৭১ এচ চি ৭২২****ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।*

বালাকা সিং আৰু অন্যান্য বনাম পঞ্জাৱ ৰাজ্য ***১৯৭৫(৪)এছচিচি ৫১১;*** *ৰমেশ বাবুৰাও দেৱস্কাৰ আৰু অন্যান্য বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য,* ***২০০৭(১৩) এছচিচি ৫০১;*** *বদ্ৰী বনাম ৰাজস্থান ৰাজ্য* ***১৯৯৫ চুপ (৩) এছচিচি ৫২১;*** *ঈশ্বৰভাই ফুলজিভাই পাটনী বনাম গুজৰাট ৰাজ্য* ***১৯৯৫ (১) এছচিচি ১৭৮;*** *লাল সিং বনাম মধ্যপ্ৰদেশ ৰাজ্য* ***২০০৩ (৯) এছচিচি ৪৬৪;*** *হাতে সিং ভগত সিং বনাম ৰাজ্যৰ' মধ্য ভাৰত* ***এ আই আৰ ১৯৫৩ এচ চি ৪৬৮,*** *উল্লেখ কৰা হৈছে।*

২.১. এই গোচৰত, ০৭.০৬.১৯৯৭ সাক্ষী নং-৮ৰ দ্বাৰা তাৰিখে সন্ধিয়া প্ৰায় ৬.৩০ বজাত সাধাৰণ পঞ্জীত পঞ্জীভুক্ত কৰা পঞ্জীৰ ৰূপত কাগজী প্ৰমাণ আছিল। সেই পঞ্জী সাক্ষী নং-৩ য়ে যোগান ধৰা টেলিফোনিক বাৰ্তা/ তথ্যৰ ভিত্তিত কৰা হৈছিল। এই তথ্য লাভ কৰাৰ পাছত ৮ নং সাক্ষীয়ে ঘনাস্থলীলৈ গৈ চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰি, কিছুমান বস্তু জব্দ কৰে আৰু ১ নং সাক্ষীকে ধৰি উপস্থিতসকলৰ জবানবন্দী লিপিবদ্ধ কৰে। স্বীকাৰ্য্য যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন ৮ নং সাক্ষীয়ে নিশা ৯.৩০ বজাত প্ৰস্তুত কৰা কৰিছিল আৰু আনুষ্ঠানিক এজাহাৰ ১ নং সাক্ষীয়ে নিশা ১১.৩০ বজাত দাখিল কৰিছিল । তদন্তৰ প্ৰতিবেদনৰ পিছত এফআইআৰ দাখিল কৰিলে ইয়াৰ প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলায় বুলি কোৱা কোৱাটো এটা সাধাৰণ কথা আৰু সকলো ক্ষেত্ৰতে আৰু সকলো পৰিস্থিতিত ই সঁচা নহবও পাৰে। এই সাধাৰণ কথাটো সাৰ্বজনীনভাৱে প্ৰয়োগ কৰিব নোৱাৰি, সেইটো ধৰি লৈ যে যিকোনো কাৰণতে যদিহে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত এফ আই আৰ দাখিল কৰা হয় তেন্তে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ পৰা উদ্ভুৱ হোৱা সকলো কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে একেই মাৰাত্মক হব। [পেৰা ১৬] [৫০৮-বি-এফ]।

২.২. ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতা, ১৯৭৩ৰ ধাৰা ১৭৪ অধীনত চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰা হয় । তদন্তৰ কাৰ্য্যবিধিৰ উদ্দেশ্য হল কোনো ব্যক্তিৰ অস্বাভাৱিক পৰিস্থিতিত মৃত্যু হৈছে নে অস্বাভাৱিক মৃত্যু হৈছে আৰু যদি হৈছে তেন্তে মৃত্যুৰ কাৰণ কি আছিল সেইটো নিৰ্ণয় কৰা। মৃত ব্যক্তিজনক কেনেকৈ আক্ৰমণ কৰা হৈছিল বা কোনে তেওঁক আক্ৰমণ কৰিছিল বা কি পৰিস্থিতিত তেওঁক আক্ৰমণ কৰা হৈছিল সেই সবিশেষ সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্নটো ধাৰা ১৭৪ চি আৰ পি চিৰ অধীনত চলি থকা কাৰ্য্যবিধিৰ পৰিসৰৰ বাহিৰত

। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত আক্ৰমণকাৰীৰ নাম আৰু আক্ৰমণৰ ধৰণ উল্লেখ কৰাটো বাধ্যতামূলক নহয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে অভিযুক্তৰ চিনাক্তকৰণ চিহ্নৰ সন্দৰ্ভত এটা টোকা লিখা। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত অভিযুক্ত আৰু প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ নাম উল্লেখ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত অভিযুক্তৰ নাম উল্লেখ নকৰাৰ বাবে তদন্তৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ সময়ত এফ আই আৰ নাছিল বুলি কব নোৱাৰি। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন আৰু মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনক গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ বুলি কব নোৱাৰি আৰু ইয়াত হোৱা যিকোনো অমিলক মাৰাত্মক বা আনকি সন্দেহজনক পৰিস্থিতি বুলিও ক'ব নোৱাৰি যিয়ে অভিযুক্তক সুবিধা প্ৰদান কৰিব আৰু তাৰ ফলত বিচাৰৰ গোচৰ খাৰিজ কৰা হব পাৰে। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনৰ বিষয়বস্তুক প্ৰমাণ বুলি কব নোৱাৰি, কিন্তু সাক্ষীসকলৰ সত্যতা পৰীক্ষা কৰিবলৈ সেইবোৰ চাব পাৰি। [পেৰা ১৭] [৫০৮-জি-এইচ; ৫০৯-এ-ডি]

পোড্ডা নাৰায়ণ বনাম অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ ৰাজ্য ***এ আই আৰ ১৯৭৫ এছ চি ১২৫২;*** *জৰ্জ বনাম কেৰালা ৰাজ্য* ***এ আই আৰ ১৯৯৮ এছ চি ১৩৭৬;*** *সুৰেশ ৰায় বনাম বিহাৰ ৰাজ্য* ***এ আই আৰ ২০০০ এছ চি ২২০৭,*** *উল্লেখ কৰা হৈছে।*

২.৩. নিৰ্ধাৰিত নীতিটো হল যেতিয়া কোনো কগনিজেবল অপৰাধৰ সম্পৰ্কীয় তথ্য আৰক্ষীক প্ৰদান কৰা হয়, তেতিয়া সেই তথ্যক এফ আই আৰ হিচাপে গণ্য কৰা হয় আৰু তাৰ পিছত আৰক্ষীয়ে কৰা সকলো কাম তদন্ত হিচাপে গণ্য কৰা হব, যদিও আনুষ্ঠানিক এফ আই আৰ পঞ্জীয়নে পিছত কৰা হয় । ধৰি লওক যে কিছু প্ৰতিবেদন টেলিফোনত দিয়া হৈছিল আৰু সেইটোৱেই আছিল প্ৰকৃত এফ আই আৰ, যিয়ে নিজৰ সত্ৰ

ন্যায়াধীশে দিয়া প্ৰমাণৰ আৰু তেওঁ লোৱা সিদ্ধান্তত কোনো প্ৰভাৱ পেলাব নোৱাৰে। ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ধাৰা নং ১৫৪ অধীনত এফ আই আৰ কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ নহয়। ইয়াৰ একমাত্ৰ ব্যৱহাৰ হল ইয়াৰ প্ৰদানকাৰীক বিৰোধিতা কৰা বা সমৰ্থন কৰা। [পেৰা ২৩, ২৪] [৫১১-ডি-এফ]

মহা সিং বনাম ৰাজ্য (দিল্লী প্ৰশাসন) ***(১৯৭৬) এছচিচি জি ৬৪৪;*** *ইউ পি ৰাজ্য। বনাম ভগৱন্ত কিশোৰ* ***এ আই আৰ ১৯৬৪ এছ চি ২২১,*** *উল্লেখ কৰা হৈছে।*

৩.১. মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা সম্পন্ন কৰে চিকিৎসকয়ে অৰ্থাৎ সাক্ষী নং. ৬ য়ে । মৃত লোকজনৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনত আঘাতসমূহ মৃত্যুৰ আগতে কৰা বুলি পোৱা গৈছে। ৬ নং সাক্ষীৰ মতে, মৃত্যুৰ কাৰণ হৈছে শ্বক আৰু আঘাতৰ ফলত হোৱা ৰক্তক্ষৰণ যিবোৰ ভোটা অস্ত্ৰৰে কৰা হৈছিল। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে চিকিৎসকে নিজৰ প্ৰতিবেদনত উল্লেখ কৰা নাই যে মৃত লোকজনে লাভ কৰা আঘাত মৃত্যু ঘটাব পৰা প্ৰকৃতিৰ আছিল নে নাই। তেওঁ আৰু মতামত দিছিল যে আঘাত সতেজ আৰু কোনো ভোটা অস্ত্ৰৰে কৰা হৈছিল। সাক্ষী নং -৮ আছিল তদন্তকাৰী বিষয়া। জব্দ কৰা বস্তু আৰু মৃতকৰ মৃতদেহত পোৱা ঘাঁবোৰৰ অলপ তুলনা কৰিলে অনুমান কৰা হয় যে সাক্ষী নং - ৮ ৰ প্ৰমাণ বিশ্বাস কৰিব পাৰি, যিহেতু ই চিকিৎসক, সাক্ষী নং -৬ৰ মতামতৰ সৈতে সমৰ্থন কৰিছিল। গতিকে এইটো অনুমান কৰিব পাৰি যে আন ব্যক্তিয়ে কৰা আক্ৰমণৰ ফলত হোৱা আঘাতৰ বাবেই মৃতকৰ মৃত্যু হৈছে আৰু স্বয়ংক্ৰিয়ভাবে কৰা আঘাটৰ দ্বাৰা নহয়। [পেৰা ২৫] (৫১১-জি-এইচ; ৫১২-এ-ই]।

৩.৩. -১ নং সাক্ষীৰ ক্ৰছ্-ইকজামিনেচনত সৰু সৰু বৈপৰীত্যৰ বাহিৰে অতি আকৰ্ষণীয় একো উলিয়াব পৰা নাছিল, যিয়ে তাইৰ বিশ্বাসযোগ্যতাক জোকাৰি নাযায়। দৰাচলতে তাই উল্লেখ কৰিছিল যে মৃতদেহটোৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ লগে লগে তাই আৰক্ষীত এফআইআৰ দাখিল কৰে আৰু তেওঁ আৰু এই পৰামৰ্শ অস্বীকাৰ কৰে যে তেওঁ আৰক্ষীক কোৱা নাছিল যে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে তেওঁৰ স্বামীক আক্ৰমণ কৰি হত্যা কৰিছিল, যেতিয়া তেওঁ ৰিক্সা এখনত উঠি ঘৰলৈ উভতি আহিছিল। সেয়েহে বিচাৰ আদালতৰ সন্মুখত তাইৰ প্ৰমাণৰ পৰা দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ ওলাই পৰিল। প্ৰথমতে, তাই দেখিছে যে তেওঁৰ স্বামীক এটা ঘৰত ৰছীৰে বান্ধি থোৱা হৈছিল আৰু দ্বিতীয়তে, আপীলকাৰীকে ধৰি অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে তেওঁৰ স্বামীক আক্ৰমণ কৰিছিল। ঘটনাটোৰ বিষয়ে সাক্ষী নম্বৰ ১ ক অৱগত কৰা ব্যক্তিজনক পৰীক্ষা নকৰাৰ কাৰণবোৰ গোচৰীয়া পক্ষৰ দ্বাৰা ব্যাখ্যা কৰা হোৱা নাছিল। সেয়েহে, সাক্ষী নম্বৰ- ১ৰ প্ৰমাণৰ সেই অংশটো এৰাই চলিব লাগিব কিয়নো এজন গুৰুত্বপূৰ্ণ ব্যক্তিৰ পৰীক্ষা নকৰাৰ কাৰণ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ গোচৰীয়া পক্ষৰ দ্বাৰা কোনো প্ৰচেষ্টা কৰা হোৱা নাছিল। এই ন্যায়ালয়ে বাৰে বাৰে লক্ষ্য কৰিছে যে কেইবাটাও অপৰাধমূলক গোচৰত, গোচৰীয়া পক্ষৰ দ্বাৰা দেখুওৱা ঢিলা মনোভাৱৰ বাবে, প্ৰকৃত অপৰাধী মুক্ত হয়। এইটো নিঃসন্দেহে সঁচা যে যেতিয়া ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া বিধিৰ ধাৰা ১৬১ৰ অধীনত সাক্ষী নং ১-ৰ বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল, তেতিয়া তেওঁ আন চাৰিজন অভিযুক্ত ব্যক্তিক জড়িত কৰা নাছিল কিন্তু নিশ্চিতভাৱে আপীলকাৰী আৰু আন দুজন অভিযুক্ত ব্যক্তিক জড়িত কৰিছিল। কেৱল তাই দাখিল কৰা এজাহাৰত

কিছু সালসলনি কৰাৰ বাবে, তাইৰ সাক্ষ্য সম্পূৰ্ণৰূপে বৰ্জন কৰিব নোৱাৰি। [পেৰা ২৭] [৫১৩-ডি-এইচ; ৫১৪-এ-ই]

৪. অভিযোগনামাত উল্লেখ কৰা আন প্ৰতিজন গোচৰীয়া পক্ষই পৰীক্ষা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। কিছুমান ব্যক্তিক কেৱল সোধা-পোছা নকৰাই গোচৰীয়া পক্ষৰ সজীৱতাক ক্ষয় নকৰে, বিশেষকৈ, পৰীক্ষা কৰা সাক্ষীসকলে ক্ৰছ-ইকজামিনেচন কৰি অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক অপৰাধৰ দোষী বুলি আঙুলিয়াই দিছে। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে সাক্ষী নং. ১ বিশ্বাসযোগ্য আৰু নিৰ্ভৰযোগ্য আছিল। সাক্ষী নং ১ৰ প্ৰমাণ সাক্ষী নং-৮ আৰু সাক্ষী নং ৬য়ে জাৰি কৰা মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনৰ সমৰ্থন কৰিছিল। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে সাক্ষী নং ১ক বিশ্বাস কৰাটো ন্যায্য আছিল। সাক্ষী নং 2 ক গোচৰীয়া পক্ষৰ দ্বাৰা বিৰোধী বুলি ঘোষণা কৰা হৈছিল। অৱশ্যে, তেওঁৰ ইকজামিনেচন-ইন-চীফত, তেওঁ কয় যে তেওঁ ভুক্তভোগীজনক তেওঁৰ ৰিক্সাত লৈ গৈছিল আৰু তেওঁ মৃতকৰ অনুৰোধত ৰিক্সাখন ৰখাইছিল আৰু সেই সময়ত, ভুক্তভোগীৰ কিছুমান ব্যক্তিৰ সৈতে কাজিয়া হৈছিল যিয়ে তেতিয়া তেওঁক ভোঁতা বস্তুৰে আক্ৰমণ কৰিছিল। তেওঁৰ ক্ৰছ ইকজামিনেচনত তেওঁ তদন্তকাৰী বিষয়াৰ সন্মুখত ১৬১ নং ধাৰা ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ অধীনত দিয়া বক্তব্যৰ সন্দৰ্ভত তেওঁক দিয়া পৰামৰ্শসমূহ অস্বীকাৰ কৰে। ৩ নং সাক্ষী, ৪ নং সাক্ষী, ৫ নং সাক্ষীক গোচৰীয়া পক্ষই এই ঘটনাটোৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী সাক্ষী হিচাপে আনিছিল। কিন্তু সকলোৱে শত্ৰুতালৈ পৰিণত হৈছিল। দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে এই দেশৰ ধাৰাটো এনেকুৱা যেন লাগে, সময়ৰ লগে লগে মৃতকক পাহৰি যোৱা হয় আৰু অপৰাধজনিত অভিলেখ থকা লোকসকলক পূজা কৰা হয় আৰু কোনো

সাক্ষীয়ে তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে কথা কব নিবিচাৰে। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে তেওঁলোকৰ প্ৰমাণৰ কোনো তথ্য নিদিলে। প্ৰমাণৰ মূল বৈশিষ্ট্যসমূহ পৰীক্ষা আৰু বিবেচনাৰ অন্তত উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিজৰ তথ্যত উপনীত হয়। ইয়াৰ পিছতহে উচ্চ ন্যায়ালয়ে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক দোষী সাব্যস্ত কৰি একে সময়তে বিচাৰ আদালতৰ তথ্য দৃঢ় কৰিলে। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এই তথ্য বিচলিত কৰাৰ কোনো কাৰণ নাই। [পেৰা ২৮, ২৯, ৩০, ৩২ ৩৩] [৫১৫-ই-এইচ; ৫১৬-এ-ডি; বি ৫১৭-এ-বি]

গোচৰ আইন উল্লেখ:

১৯৭৫(৪) অনুচ্ছেদ ৫১১ত অনুচ্ছেদ ৪,১৩,ৰ উল্লেখ কৰা হৈছে।

২০০১(১৩)ৰ ধাৰা ৫০১ত ৪, ১৩, ১৫ নং অনুচ্ছেদৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে

১৯৯৫ চনৰ পৰিপূৰক (৩) এছচিচি ৫২১ ৪ নং পেৰাৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে

১৯৯৫ (১) ধাৰা ১১৮ ত পেৰা ৪ৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে

২০০৩ (৯) ধাৰা ৪৬৪ৰ পেৰা ৪ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

এআইআৰ ১৯৫৩ এছচি ৪৬৮ য়ে পেৰা ৬ ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

(২০০২) ৬ নং ধাৰা ৫৯৬ নং পেৰা ৭ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

(২০০২) ৮ নং ধাৰা ৪২৬ য়ে পেৰা ৮ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

(২০০৩) ৩ ধাৰা ১০৬ য়ে পেৰা ৯ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

(২০০৩) ১২ নং ধাৰা ৩৭৭ নং পেৰা ১০ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

(২০০৫) ৬ ধাৰা ২১১ য়ে পেৰা ১১ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

এআইআৰ ১৯৭১ এছচি ৭২২ পেৰা ১২ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

এআইআৰ ১৯৭৫ এছ্ চি ১২৫২ য়ে পেৰা ১৭ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

এআইআৰ ১৯৯৮ এছ্ চি ১৩৭৬ য়ে পেৰা ১৭ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

এটা আই আৰ ২০০০ এছ্ চি ২২০৭ য়ে পেৰা ১৭ৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল

(১৯৭৬) এছ্ চি চি ৬৪৪ ৰ পেৰা ২১ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

এ আই আৰ ১৯৬৪ এছ্ চি ২২১ য়ে পেৰা ২২ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

ফৌজদাৰী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ : ফৌজদাৰী আপীল নং ৩৪২/২০০৭।

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ চি আৰ এল এ নং ৬৩/২০০৫ গোচৰত ২৬.৪.২০০৬ তাৰিখে দিয়া ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

এম.এন. ৰাও, আজিম এইচ লস্কৰ, এ. ৰমেশ আৰু অভিজিত সেনগুপ্ত আবেদনকাৰীসকলৰ হৈ ।

অবিজিত ৰয় আৰু নৰনীত (কৰ্পৰেট ল গ্ৰুপৰ বাবে) প্ৰতিবাদকাৰীৰ হৈ।

আদালতৰ ৰায়দানৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হয় ন্যায়াধীশ এইচ.এল.ডাট্টুৰ দ্বাৰা ।

এই আপীল গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ে ২০০৫ চনৰ ৬৩ নং ফৌজদাৰী আপীলত ২৬.০৪.২০০৬ তাৰিখে গৃহীত কৰা ৰায় আৰু আদেশৰ বিৰুদ্ধে নির্দেশিত, যত আৰু যৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ে সত্ৰ ন্যায়াধীশ হাইলাকান্দীয়ে চেচন গোচৰ নং ২/২০০২ গৃহীত কৰা আদেশক দৃঢ় কৰিছে । আপীলকাৰীসকলক আই পি চি ধাৰা ৩০২/৩৪ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰি আজীৱন কাৰাদণ্ড আৰু ১০,০০০/- টকাকৈ জৰিমনা, আৰু জৰিমনা অনাদায়ে অতিৰিক্ত ছমাহকৈ অধিক কাৰাদণ্ড বিহিছিল ।

২/ বিচাৰৰ গোচৰটো হল, ০৭.০৬.১৯৯৭ তাৰিখে প্ৰায় ৫.০০ P.M. মৃত ফনীলাল দাস মণিলাল দাসে চলোৱা ৰিক্সা এখনত ঘৰলৈ উভতি আহিছিল (সাক্ষী নং ২)। মৃতকজনে শিৱ মন্দিৰৰ ওচৰত ৰিক্সাখন ৰখাই দিছিল আৰু প্ৰাৰ্থনা কৰাৰ পিছত পুনৰ ৰিক্সাখনলৈ আহিছিল আৰু সেই সময়তে আপীলকাৰী আৰু আনসকলে মৃতকক আক্ৰমণ কৰিছিল আৰু, তাৰ পিছত বলপূৰ্বকভাৱে তেওঁক কুঞ্জা মোহনৰ ঘৰলৈ লৈ গৈছিল যত সকলো অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে তেওঁক আক্ৰমণ কৰিছিল। তেওঁলোকৰ আৰু এটা গোচৰ, যে, উপেন্দ্ৰ দাস নামৰ এজন ব্যক্তিয়ে মৃতকৰ পত্নীক আপীলকাৰীয়ে তেওঁৰ স্বামীক   আক্ৰমণ কৰা বিষয়ে অৱগত কৰিছিল আৰু এই কথা শুনি তাই ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইলৈ আহি অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে মৃতকক আক্ৰমণ কৰা দেখিলে, আৰু ৩ নং সাক্ষীয়ে জনোৱাৰ লগে লগে আৰক্ষীয়ে ঘটনাস্থলীলৈ আহি আহতজনক চিকিৎসালয়লৈ লৈ যায় আৰু তাত তেওঁক মৃত ঘোষণা কৰা হয়। তদন্ত সম্পূৰ্ণ কৰাৰ পিছত অভিযুক্ত ব্যক্তিকেইজনৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগনামা দাখিল কৰা হয়। প্ৰথম অৱস্থাত চাৰিজন অভিযুক্ত ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে ৩০২/৩৪ আই পি চি ধাৰাত অপৰাধ সংঘটিত কৰাৰ বাবে সত্ৰ ন্যায়াধীশ

হাইলকাণ্ডীয়ে বিচাৰ চলাইছিল। বিচাৰৰ সময়ত আন চাৰিজন ব্যক্তিকো অভিযুক্ত হিচাপে সাজি আপীলকাৰীৰ সৈতে বিচাৰ কৰা হৈছিল। আটাইকেইজন অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে নিজকে দোষমুক্ত বুলি কয়। বিচাৰৰ সময়ছোৱাত গোচৰীয়া পক্ষই আঠজন সাক্ষীক পৰীক্ষা কৰিছিল। বিচাৰ সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পিছত আপীলকাৰীসকলক ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ৩১৩ নং ধাৰাৰ অধীনত পৰীক্ষা কৰা হয়, যত আপীলকাৰীসকলে অভিযোগ কৰা অপৰাধৰ সৈতে জড়িত থকাৰ কথা সম্পূৰ্ণৰূপে অস্বীকাৰ কৰে। বিদ্বান বিচাৰ ন্যায়াধীশে আপীলকাৰী আৰু আন দুজনক ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩০২/৩৪ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰি পূৰ্বে উল্লেখ কৰা ধৰণে শাস্তি প্ৰদান কৰে। অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে দাখিল কৰা অপৰাধমূলক আবেদন নাকচ কৰি গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ে সত্ৰ আদালতৰ এই নিৰ্দেশ নিশ্চিত কৰিছে ।

৩/ এই আবেদন কেৱল সম্ভু দাস উৰফে বিজয় দাস (অভিযুক্ত নং ৪) আৰু বিভু দাস@ শেখৰ দাস (অভিযুক্ত নং ৫) য়েহে দাখিল কৰিছে।

৪/ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায় আৰু আদেশক আক্ৰমণ কৰাৰ সময়ত ইয়াৰ বিৰুদ্ধে বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী এম. এন. ৰাওৱে কয় যে স্বীকাৰ্য্য যে তদন্তকাৰী বিষয়াই নিশা ৯.৩০ বজাত চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন তৈয়াৰ কৰিছিল আৰু ০৭.০৬.১৯৯৭ তাৰিখে নিশা ১১.৩০ বজাত মৃতকৰ পত্নীয়ে এফ আই আৰ দাখিল কৰিছিল। গতিকে এইটো কোৱা হয় যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন তৈয়াৰ কৰাৰ পিছত এফ আই আৰ লিখিলে ই সকলো প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলায়। তেওঁৰ দাখিলৰ সহায়ত এই আদালতে বালাকা সিং এণ্ড অদাৰ্ছ বনাম দ্য ষ্টেট অৱ পঞ্জাব, [১৯৭৫(৪) এছচিচি ৫১১] আৰু ৰমেশ বাবুৰাও দেৱস্কাৰ এণ্ড অদাৰ্ছ বনাম এছ. মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য, [২০০৭(১৩) এছচিচি ৫০১]। ইয়াৰ উপৰিও কোৱা হয় যে উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰমাণৰ

কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ চোৱাত ব্যৰ্থ হৈছে আৰু সাধাৰণ পৰ্যবেক্ষণৰ ওপৰত আৰু তাতোকৈয়ো বেছি, অতি আকস্মিক আৰু অশ্বাৰোহী পদ্ধতিৰে আবেদনখন নিষ্পত্তি কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে যিটো আইনত অনুমোদিত নহয়। এই আদালতে বদ্ৰী বনাম ৰাজস্থান ৰাজ্যৰ গোচৰত কৰা পৰ্যবেক্ষণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা হৈছে, [১৯৯৫ চুপ (৩) এছচিচি ৫২১], লশ্বৰভাই ফুলজিভাই পাটনী বনাম গুজৰাট ৰাজ্য, [১৯৯৫ (১) এছচিচি ১৭৮] আৰু লাল সিং বনাম মধ্যপ্ৰদেশ ৰাজ্য, [২০০৩ (৯) এছচিচি ৪৬৪]। ইয়াৰ উপৰিও কোৱা হৈছে যে উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই কথাটোৰ শলাগ লোৱাত ভুল কৰিছে যে অভিযুক্তই সমগ্ৰ বিচাৰৰ সময়ছোৱাত যুক্তিসংগত প্ৰতিৰক্ষা আগবঢ়াইছে আৰু লগতে ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ৩১৩ নং ধাৰাত লিপিবদ্ধ কৰা তেওঁলোকৰ বক্তব্যত। এই বিতৰ্কৰ বিশদ বিৱৰণ দিওঁতে কোৱা হৈছে যে এই ঘটনাৰ পূৰ্বে অভিযোগকাৰীৰ স্বামী আৰু তেওঁৰ স্বামীৰ কনিষ্ঠ ভাতৃ চুন্নুলাল দাস তেওঁলোকৰ ভাতৃ অৰুণ দাসৰ হত্যাকাণ্ডৰ সৈতে জড়িত গোচৰটোত জড়িত হৈ পৰিছিল আৰু সেই আখেজতে তেওঁলোকক এই গোচৰটোত জড়িত কৰা হৈছে । ইয়াৰ উপৰিও দাবী কৰা হৈছে যে এই গোচৰটোত উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিয়মৰ পৰা বিচ্যুতি ঘটাইছে, যেতিয়া কোনো অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে যুক্তিসংগত প্ৰতিৰক্ষা আগবঢ়ায় যিটো সঁচা হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে আৰু ইয়াৰ উপৰিও, যেতিয়া সেইখিনি কিছুমান গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষীয়ে সমৰ্থন কৰে, তাৰ সিটো পক্ষই প্ৰমাণ কৰাটো বাধ্যতামূলক হৈ পৰে, কাৰণ দুৰ্বল আৰু দোদুল্যমান বিচাৰ গোচৰৰ বিৰুদ্ধে থিয় দিলে সত্য হোৱাৰ সম্ভাৱনা থকা যুক্তিসংগত আৰু সম্ভাব্য কাহিনী এটা আৰু সেই যুক্তিসংগত সন্দেহৰ লাভ অভিযুক্তই পাবই লাগিব।

ইয়াৰ উপৰিও দাবী কৰা হৈছে যে এই আদালতে, হেট সিং ভগত সিং বনাম মধ্য ভাৰত ৰাজ্যৰ ক্ষেত্ৰত, [এ আই আৰ ১৯৫৩ এছচি ৪৬৮]ত কৈছে যে যেতিয়া এজন অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে এক যুক্তিসঙ্গত প্ৰতিৰক্ষা আগবঢ়ায় যিটো সঁচা হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে আৰু ইয়াৰ উপৰিও দুজন অভিযোজন সাক্ষীয়ে সমৰ্থন কৰে, তেতিয়া আনফালৰ বোজা সকলো বোৰ গধুৰ হৈ পৰে কিয়নো এটা যুক্তিসঙ্গত আৰু সম্ভাব্য কাহিনী সঁচা হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে। এটা দুৰ্বল আৰু অৱকাশযুক্ত গোচৰে যুক্তিসঙ্গত সন্দেহ উত্থাপন কৰিব পাৰে যাৰ লাভালাভ লাভ অভিযুক্তজনে কৰিব লাগিব। লগতে দাবী কৰা হৈছে যে এজন গুৰুত্বপূৰ্ণ বস্তুগত সাক্ষী অৰ্থাৎ উপেন দাস, যিয়ে সাক্ষী নম্বৰ ১-ক জনাইছিল যে অভিযুক্ত ব্যক্তিজনে তেওঁৰ স্বামীক হত্যা কৰিছিল, তেওঁক গোচৰীয়া পক্ষই তেওঁক পৰীক্ষা কৰা নাই, বা সাক্ষী হিচাপেও পৰীক্ষা নকৰাৰ কোনো ব্যাখ্যাও দিয়া নাই আৰু সেয়েহে উপেন দাসৰ পৰীক্ষা নকৰাটো বিচাৰৰ বাবে মাৰাত্মক।

৫) ৰাজ্যৰ বিদ্বান অধিবক্তাই বিবাদিত ৰায় আৰু আদেশক ন্যায্যতা প্ৰদান কৰাৰ সময়তে দাবী কৰিব যে অধিবেশন আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ তথ্যৰ ওপৰত সমান্তৰাল তথ্য এই আদালতে হস্তক্ষেপ কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই।

৬) লক্ষ্য আৰু উত্তৰ দিবলগীয়া প্ৰশ্নটো হল, ভাৰতৰ সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি এই আদালতে বিচাৰ আদালত আৰু আপীল আদালতে লিপিবদ্ধ কৰা তথ্যৰ সমান্তৰাল তথ্যক বিচলিত কৰিব পাৰে নেকি? শ্ৰী এম.এন. আপীলকাৰীসকলৰ বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা ৰাৱে দাবী কৰে যে এই আদালতে বিচাৰ আৰু আপীল আদালতে লোৱা সিদ্ধান্তটোকৈ বেলেগ মতামত লব পাৰে আৰু লগতে বেলেগ সিদ্ধান্তত উপনীত হব পাৰে, যদিহে এই আদালতে প্ৰথম দৃষ্টিত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে বিচাৰ আদালতে পোৱা আৰু উচ্চ

ন্যায়ালয়ে নিশ্চিত কৰা তথ্য আইনৰ কোনো ভুলৰ সন্মুখীন হয় বা অন্যায় হয়।আমাৰ দৃষ্টিত এই বিষয়ত আইনখন এতিয়া এই আদালতে কৰা কেইবাটাও ঘোষণাৰ দ্বাৰা ভালদৰে নিষ্পত্তি হৈছে।

৭) *ধনঞ্জয় শংকৰ শ্বেফী বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য,*[(২০০২) ৬ ধাৰা ৫৯৬], কোৱা হৈছে যে :

> "সাধাৰণতে, তলৰ দুয়োখন আদালতে প্ৰমাণৰ মূল্যায়ন আৰু সমান্তৰালভাৱে দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ ৰায় লিপিবদ্ধ কৰাৰ পিছত, এই আদালতে একেটা ক্ষেত্ৰত হস্তক্ষেপ নকৰে, কিন্তু য'ত বাধ্যতামূলক ভিত্তি আছে আৰু ন্যায়ৰ বিফলতা দেখা যায়, তেনে ক্ষেত্ৰত গোচৰটোত সম্পূৰ্ণ ন্যায় কৰাৰ বাবে প্ৰমাণৰ পুনৰ মূল্যায়ন কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়া হয়।"

৮) *ৰবিন্দৰ পাৰ্কাশ আৰু আন্থাৰ বনাম হাৰিয়ানা ৰাজ্য,* [(২০০২) ৮ ধাৰা ৪২৬] গোচৰত দেখা গৈছে :

> " .... :এইটো সঁচা সাধাৰণতে এই আদালতে প্ৰমাণৰ ওপৰত নিজৰ বিষয়ভিত্তিক মতামতক তলৰ আদালত দুখন সমান্তৰাল তথ্যৰ সৈতে সলনি নকৰে।" কিন্তু তলৰ আদালতসমূহৰ তথ্য বিবেচনা কৰি আমি লক্ষ্য কৰিছো যে বিচাৰ আদালতে যদিও দীঘলীয়া ৰায়দানৰ দ্বাৰা আপীলকাৰীসকলক দোষী সাব্যস্ত কৰিছে, আমি দেখিছো যে এই তথ্য নথীত থকা সমলৰ দ্বাৰা সমৰ্থিত নহয়। গতিকে আমি বিচাৰ বিভাগৰ প্ৰমাণসমূহ স্বতন্ত্ৰভাৱে বিবেচনা কৰিছো আৰু এই ৰায়দানত উল্লেখ কৰা কাৰণসমূহৰ বাবে একেখিনিৰ সৈতে মতানৈক্য প্ৰকাশ কৰিছো। আমি কেৱল আমাৰ বিষয়ভিত্তিক সন্তুষ্টিক প্ৰতিস্থাপন কৰি এই কাম কৰা নাই কিন্তু নথীত থকা সামগ্ৰীৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কাৰণত আমি একে কাম কৰিছো .... " (প্যাৰা ১৪) ।

৯) *ভাৰত বনাম মধ্যপ্ৰদেশ ৰাজ্যত,* [(২০০৩) ৩ এছচিচি ১০৬], লক্ষ্য কৰা হৈছে যে :

> " .... গোচীয়া পক্ষই গোচৰটো আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসংগত সন্দেহৰ বাহিৰত প্ৰমাণ কৰিব লাগিব পৰিস্থিতিৰ শৃংখলটো আমাৰ মতে আপীলকাৰীৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো টিকিয়াই ৰাখিব পৰাকৈ সম্পূৰ্ণ নহয়। এইদৰে চৰকাৰৰ হৈ আহ্বান জনোৱা এই বিতৰ্কৰ কোনো বিষয়বস্তু নাই যে এই আদালতে তলৰ আদালতসমূহৰ সমান্তৰাল তথ্যৰ তথ্যত হস্তক্ষেপ কৰিব নোৱাৰে।" (পেৰা ১২) ।

১০) *মৌছাম সিংহা ৰয় এণ্ড অদাৰ্ছ বনাম পশ্চিম বংগ ৰাজ্য,* [(২০০৩) ১২ এছচিচি ৩৭৭], ইয়াত কোৱা হৈছে :

> "আমি এইটোও জানো যে এই আদালতে তলৰ আদালতসমূহৰ সমান্তৰাল তথ্যসমূহক বিঘ্নিত নকৰে যদিহে একেবোৰ আইনী প্ৰমাণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয় কেৱল আন এটা মতামত সম্ভৱ হোৱাৰ বাবে। এইদৰে বেৰন এলডাৰছনে (চুপ্ৰা) প্ৰকাশ কৰা সাৱধানতাৰ লগতে তলৰ আদালত দুখন সমান্তৰাল তথ্যক সন্মান কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাও মনত ৰাখি আমি এই গোচৰৰ প্ৰমাণসমূহ অতি সাৱধানে মূল্যায়ন কৰিছো, কিন্তু একেখিনিৰ পিছতো আমি কৰিব পৰা নাই তলৰ আদালতসমূহৰ তথ্যৰ সৈতে একমত। আমাৰ মতে তলৰ দুয়োখন আদালতে বিচাৰ বিভাগৰ নেতৃত্বত পোৱা প্ৰমাণৰ শলাগ লৈ বিচক্ষণতাৰ নিয়মৰ পৰা আঁতৰি গৈছে।" (পেৰা ২৯)

১১) *গংগা কুমাৰ শ্ৰীবাস্তৱ বনাম বিহাৰ ৰাজ্য,* [(২০০৫) ৬ ধাৰা ২১১], ইয়াত কোৱা হৈছে :

"উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগৰ ওপৰত এই আদালতৰ পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা সিদ্ধান্তৰ শৃংখলাৰ পৰা। সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদত তলত উল্লেখ কৰা নীতিসমূহৰ উদ্ভৱ হৈছে:

(i) সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত এই আদালতৰ ক্ষমতা অতি বহল যদিও অপৰাধমূলক আপীলত এই আদালতে ব্যতিক্ৰমী পৰিস্থিতিৰ বাহিৰে তথ্যৰ সমান্তৰাল তথ্যত হস্তক্ষেপ নকৰে।

(ii) উচ্চ ন্যায়ালয়ে যদি বিকৃত বা অন্য ধৰণে অনুচিত কাম কৰিছে তেন্তে উচ্চ ন্যায়ালয়ে দিয়া তথ্যৰ তথ্যত হস্তক্ষেপ কৰাটো এই আদালতৰ বাবে মুকলি।

(iii) এই আদালতে ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰাটো মুকলি, অতি ব্যতিক্ৰমী পৰিস্থিতিতহে যেতিয়া সাধাৰণ জনসাধাৰণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ আইন সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্ন উত্থাপন হয় বা কোনো সিদ্ধান্তই আদালতৰ বিবেকক জোকাৰি যায়।

(iv) যেতিয়া গোচৰীয়া পক্ষই উত্থাপন কৰা প্ৰমাণসমূহ নিৰ্ভৰযোগ্যতা আৰু গ্ৰহণযোগ্যতাৰ পৰীক্ষাৰ পৰা আঁতৰি গৈছিল আৰু সেইবাবেই ইয়াৰ ওপৰত কাৰ্য্য কৰাটো অতি অসুৰক্ষিত।

(v) য'ত প্ৰমাণ আৰু তথ্যৰ প্ৰশংসাত কোনো ধৰণৰ কাৰ্য্যবিধিৰ ভুলৰ ফলত ক্ষতিগ্ৰস্ত হয় বা প্ৰাকৃতিক ন্যায়ৰ নীতিৰ বিপৰীত বুলি ধৰা পৰে, ৰেকৰ্ডৰ ভুল আৰু প্ৰমাণৰ ভুল পঢ়া, বা য'ত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সিদ্ধান্ত স্পষ্টভাৱে বিকৃত আৰু সমৰ্থনযোগ্য নহয় ৰেকৰ্ডত থকা প্ৰমাণৰ পৰা। (প্যাৰা ১০)

১২) সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি এই আদালতে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ তথ্যসমূহ পুনৰ মুকলি নকৰে যেতিয়া তথ্যৰ সমান্তৰাল

তথ্য থাকে আৰু আইনৰ কোনো প্ৰশ্ন জড়িত নহয় আৰু সিদ্ধান্ত বিকৃত নহয়। সংবিধানৰ ১৩৬ নং অনুচ্ছেদত, কোনো পক্ষক আপীলৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হোৱা নাই। ই কেৱল উচ্চতম ন্যায়ালয়ক বিবেচনাধীন ক্ষমতা প্ৰদান কৰে যে যত অবৈধতা বা প্ৰমাণ পঢ়াত ভুল বুজাবুজি বা ভুলৰ ফলত বা বস্তুগত প্ৰমাণক আওকাণ, বাদ দিয়া বা অবৈধভাৱে স্বীকাৰ কৰাৰ ফলত ন্যায়ৰ গুৰুতৰ হনন হোৱা উপযুক্ত গোচৰত হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ কমকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। *[চাওক বাসুদেৱ হাজৰা বনাম মাটিয়াৰ ৰহমান মাণ্ডাল - এ আই আৰ ১৯৭১ এছ চি ৭২২*]।

১৩) পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা নিৰ্ধাৰিত আইনী নীতিবোৰৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, আমি এতিয়া আপীলকাৰীৰ হৈ হাজিৰ হোৱা বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী এম.এন. ৰাওৰ দ্বাৰা আগবঢোৱা যুক্তি সমূহ পৰীক্ষা কৰিবলৈ আগবাঢ়িছো । দাখিল কৰা হৈছে যে এই গোচৰটোত তদন্তকাৰী বিষয়াই (সাক্ষী নং ৮), ৭.৬.১৯৯৭ তাৰিখে নিশা ৯.৩০ বজাত চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন লিপিবদ্ধ/প্ৰস্তুত কৰিছে আৰু ১ নং সাক্ষীৰ অনুৰোধত ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ১৪৭, ১৪৮, ১৪৯, ৩৪১, ৩৪২, ৩২৫, ৩২৬ বি আৰু ৩০২ নং ধাৰাত প্ৰথম তথ্য প্ৰতিবেদন ৭/৬/১৯৯৭ তাৰিখে নিশা ১১.৩০ বজাত ৮ নং সাক্ষীয়ে লিপিবদ্ধ কৰে চাৰিজন ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে আৰু, সেয়েহে, এইটো কোৱা হয় যে যিহেতু এফআইআৰ তদন্ত হোৱাৰ পিছত দাখিল কৰা হয়, গতিকে এফআইআৰ নিৰ্ভৰযোগ্য নহয়। নতুবা, এইটো কোৱা হয় যে আই পি চিৰ ধাৰা ৩০২ৰ সৈতে পঢ়া ধাৰা ৩২ৰ অধীনত কোনো গোচৰত চুৰৎহাল হোৱাৰ পিছত প্ৰথম তথ্য প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব নোৱাৰিব। আমি ইতিমধ্যে কোৱাৰ দৰে বাল্কাসিংহৰ গোচৰত (উপৰোক্ত) আৰু ৰমেশ বাবু ৰাও দেৱাঙ্কৰৰ গোচৰত (উপৰোক্ত) এই আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

১৪) বালাকা সিঙৰ গোচৰত এই আদালতে লক্ষ্য কৰিছিল, যে তদন্ত প্ৰতিবেদনৰ মৃতদেহত ৯ জনৰ ভিতৰত চাৰিজন অভিযুক্তৰ নাম নোহোৱা হৈছিল আৰু এই বাদ দিয়াটো ব্যাখ্যা কৰা হোৱা নাছিল আৰু, সেয়েহে ইয়াৰ ফলত এই সম্ভাৱনা থাকে যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত এফআইআৰ প্ৰস্তুত কৰা হব লাগিব। সেইটো আছিল এনে এটা গোচৰ যত ৯ জন অভিযুক্ত আছিল আৰু চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত পাঁচজন অভিযুক্তৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছিল। .এছ.আই. এয়ে তাৰ বাবে কোনো বৈধ ব্যাখ্যা দিয়া নাছিল। ইয়াৰ পিছতে এফআইআৰ পঞ্জীয়ন হোৱা বুলিও আদালতে জানিব পাৰে। গতিকে এই আদালতৰ পৰ্যবেক্ষণ সেই পটভূমিত বুজিব লাগে। আমি নাভাবো যে এই সিদ্ধান্তত এইটো নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে যে সকলো পৰিস্থিতিতেই প্ৰথম তথ্য প্ৰতিবেদনে ইয়াৰ প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলায়, যদিহে ইয়াক চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনৰ পিছত দাখিল কৰা হয়।

১৫) ৰমেশ বাবু ৰাও দেৱস্কাৰৰ গোচৰত চুৰৎহাল হোৱাৰ পিছত এফ আই আৰ দাখিল কৰা হৈছিল আৰু সেইটো প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হৈছিল। এই আদালতৰ মতে প্ৰত্যক্ষদৰ্শীয়ে এফআইআৰ দাখিল নকৰাৰ কোনো ব্যাখ্যা নাই আৰু লগতে লক্ষ্য কৰিছিল যে এফআইআৰত মাত্ৰ এজন অভিযুক্তৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। কিন্তু চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত পাঞ্চৰ সাক্ষীসকলৰ বক্তব্যত লিপিবদ্ধ কৰা হৈছে যে কিছুমান অজ্ঞাত আক্ৰমণকাৰীয়ে মৃতকক হত্যা কৰিছিল। ওপৰত উল্লেখ কৰা বাদ দিয়াৰ বাহিৰেও চাৰিদিন পিছত এফ আই আৰৰ প্ৰতিলিপি সংশ্লিষ্ট দণ্ডাধীশলৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়, এফ আই আৰত নাম উল্লেখ কৰা অভিযুক্তৰ সৈতে আন অভিযুক্ত ব্যক্তিৰ উমৈহতীয়া বস্তুৰ ভাগ-বতৰা কৰা নহল আৰু এজন সাক্ষীয়ে বিপৰীত সাক্ষ্য দিয়ে আন দুটা সাক্ষী নিৰ্ভৰযোগ্য নাছিল। এই অমিলৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এই আদালতে তথ্যৰ ওপৰত অভিযুক্তৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ তথ্য লিপিবদ্ধ কৰাটো বিপজ্জনক হব বুলি ৰায় দিছিল।

১৬) এই গোচৰটোত, ০৭/০৬/১৯৯৭ তাৰিখে সন্ধিয়া প্ৰায় ৬.৩০ বজাত সাধাৰণ ডায়েৰীত সাক্ষী নং ৮-ৰ দ্বাৰা নথীভুক্ত কৰা জি. ডি. এনট্ৰি নং ১৬৪-ৰ ৰূপত তথ্যপ্ৰমাণ আছে। সেই এনট্ৰি কৰা হৈছিল আছাবুদ্দিন মজুমদাৰ, সাক্ষী নং-৩য়ে যোগান ধৰা টেলিফোনিক বাৰ্তা / তথ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি। তাত ৩ নং সাক্ষীয়ে স্পষ্টকৈ উল্লেখ কৰিছে যে চন্দন দাসৰ বাৰাণ্ডাৰ কাষত ফনীলাল দাস নামৰ এজন লোক গুৰুতৰ অৱস্থাত পৰি আছিল। এই তথ্য লাভ কৰাৰ লগে লগে সাক্ষী নং-৮য়ে ঘটাস্থলিলৈ গৈ চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰি বস্তুগত বস্তুসমূহ জব্দ কৰে আৰু সাক্ষী নং -১কে ধৰি উপস্থিতসকলৰ বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰে। স্বীকাৰ্য্য যে, চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন সাক্ষী নং-৮য়ে প্ৰস্তুত কৰে নিশা ৯.৩০ বজাত আৰু আনুষ্ঠানিক এফ আই আৰ সাক্ষী নং-১ দ্বাৰা নিশা ১১.৩০ বজাত দাখিল কৰা হয় । বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী এম.এন. ৰাওৱে তেওঁৰ প্ৰমাণত সাক্ষী নং -৮য়ে কৰা স্বীকাৰোক্তিটোৰ ওপৰত আঙুলিয়াই কয় যে, এফআইআৰ চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত দাখিল কৰিলে ইয়াৰ প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলায়। বিদ্বান অধিবক্তাৰ এই দাখিল কৰাটো এটা সাধাৰণ প্ৰস্তাৱ আৰু সকলো ক্ষেত্ৰতে আৰু সকলো পৰিস্থিতিত সত্য নহবও পাৰে। এই সাধাৰণ প্ৰস্তাৱটো সাৰ্বজনীনভাৱে প্ৰয়োগ কৰিব নোৱাৰি, এইটো ধৰি লৈ যে যদিহে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন লিপিবদ্ধ কৰাৰ পিছত যিকোনো কাৰণত এফআইআৰ দাখিল কৰা হয় তেন্তে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সকলো কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে একেই মাৰাত্মক হব।

১৭) চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ১৭৪ নং ধাৰাৰ অধীনত প্ৰস্তুত কৰা হয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনৰ উদ্দেশ্য হল কোনো ব্যক্তিৰ মৃত্যু স্বাভাৱিক ভাবে হৈছে নে অস্বাভাৱিক ভাবে হৈছে তাক নিশ্চিত কৰা আৰু যদি হৈছে তেন্তে মৃত্যুৰ কাৰণ কি তাক নিশ্চিত কৰা । মৃত ব্যক্তিজনক কেনেকৈ আক্ৰমণ কৰা হৈছিল বা কোনে আক্ৰমণ কৰিছিল বা কি পৰিস্থিতিত তেওঁক আক্ৰমণ কৰা

হৈছিল সেই সবিশেষ সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্ন, ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ধাৰা ১৭৪ পৰিসৰ পৰা বহু দূৰত। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত আক্ৰমণকাৰীৰ নাম আৰু আক্ৰমণৰ ধৰণ উল্লেখ কৰাটো বাধ্যতামূলক নহয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে অভিযুক্তৰ চিনাক্তকৰণ চিহ্নৰ সন্দৰ্ভত এটা টোকা লিখা। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ নহয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত অভিযুক্ত আৰু প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ নাম উল্লেখ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত অভিযুক্তৰ নাম উল্লেখ নকৰাৰ বাবে, চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত এফ আই আৰৰ অস্তিত্ব নাছিল বুলি অনুমান কৰিব নোৱাৰি। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন আৰু মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনক গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ বুলি কব নোৱাৰি আৰু ইয়াত হোৱা যিকোনো অমিলক মাৰাত্মক বা আনকি সন্দেহজনক পৰিস্থিতি বুলিও ক'ব নোৱাৰি যিয়ে অভিযুক্ত সন্দেহৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব আৰু যাৰ ফলত বিচাৰৰ গোচৰটো খাৰিজ কৰা হব। চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনৰ বিষয়বস্তুক প্ৰমাণ হিচাবে অভিহিত কৰিব নোৱাৰি, কিন্তু সাক্ষীসকলৰ সত্যতা পৰীক্ষা কৰিববৈলে সেইবোৰ চাব পাৰি। যেতিয়া থানাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াই কোনো ব্যক্তিয়ে আত্মহত্যা কৰা বা সন্দেহজনক পৰিস্থিতিত হত্যা কৰা বা মৃত্যু হোৱাৰ তথ্য লাভ কৰে, তেতিয়া তেওঁ চুৰৎহাল কৰিববৈলে ওচৰৰ দণ্ডাধীশক বিষয়টো অৱগত কৰিব লাগিব। তথ্যৰ ভিত্তিত অপৰাধমূলক গোচৰ পঞ্জীয়ন কৰা হয় আৰু ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ১৫৭ নং ধাৰাত তদন্তৰ ব্যৱস্থা কৰা হয় আৰু তথ্যসমূহ ফৌজদাৰী পদ্ধতি সংহিতাৰ ধাৰা ১৫৪ৰ অধীনত লিপিবদ্ধ কৰা হয় আৰু, তাৰ পিছত, চুৰৎহাল ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ধাৰা ১৭৪ অধীনত কৰা হয়। এই আদালতে, পদ্দা নাৰায়ণ বনাম অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ ৰাজ্যই (এ আই আৰ ১৯৭৫ এচ চি ১২৫২), ইংগিত দিছে যে ধাৰা ১৭৪ ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ অধীনত চলি থকা কাৰ্য্যবিধিৰ পৰিসৰ সীমিত। এই কাৰ্য্যবিধিৰ উদ্দেশ্য কেৱল কোনো

ব্যক্তিৰ সন্দেহজনক পৰিস্থিতিত মৃত্যু হৈছে নে অস্বাভাৱিক মৃত্যু হৈছে সেইটো নিৰ্ণয় কৰা আৰু যদি হৈছে, তেন্তে মৃত্যুৰ আপাত কাৰণ কি? মৃতকক কেনেকৈ আক্ৰমণ কৰা হৈছিল বা কোনে তেওঁক আক্ৰমণ কৰিছিল বা কি পৰিস্থিতিত তেওঁক আক্ৰমণ কৰা হৈছিল সেই সম্পৰ্কে সবিশেষ সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্নটো ১৭৪ নং ধাৰাত চলি থকা পৰিসৰ আৰু পৰিসৰৰ বাহিৰত। কাৰ্যক্ষেত্ৰত বা আইনৰ ক্ষেত্ৰতো আৰক্ষীয়ে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনত এই সবিশেষ উল্লেখ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নাছিল। জৰ্জ ভাৰ্চাছ ষ্টেট অৱ কেৰালা এ আই আৰ ১৯৯৮ এছচি ১৩৭৬ গোচৰত এই কথা কোৱা হৈছে যে তদন্তকাৰী কাৰ্যালয়ে চুৰৎহাল প্ৰস্তুত পৰ্যায়ত তদন্ত কৰিবলৈ বাধ্য নহয়, বা সেইটো নিৰ্ণয় কৰিবলৈ যে আক্ৰমণকাৰী কোন আছিল। সুৰেশ ৰায় বনাম বিহাৰ ৰাজ্য এ আই আৰ ২০০০ এছ চি ২০৭ গোচৰত ৰায় দিয়া হৈছে যে ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ধাৰা ১৭৮ৰ সৈতে পঢ়া ধাৰা ১৭৪ৰ অধীনত তদন্তকাৰী বিষয়াই চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰে আঘাতৰ প্ৰকৃতি আৰু সেই আঘাত কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা সম্ভাব্য অস্ত্ৰক মৃত্যুৰ সম্ভাব্য কাৰণ বিছাৰি উলিয়াবলৈ।

১৮) এই আদালতে ধাৰাবাহিকভাৱে ৰায় দিছে যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদনক বস্তুনিষ্ঠ প্ৰমাণ হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰি কিন্তু তদন্তৰ সাক্ষীসকলৰ বিৰোধিতা কৰাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। ধাৰা ১৭৫ ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাত উল্লেখ আছে যে ধাৰা ১৭৪ৰ অধীনত চলি থকা আৰক্ষী বিষয়াই লিখিত আদেশৰ দ্বাৰা উক্ত তদন্তৰ উদ্দেশ্যে দুজন বা তাতকৈ অধিক ব্যক্তিক মাতিব পাৰে। ১৭৪ আৰু ১৭৫ নং ধাৰাসমূহে আকস্মিক বা সন্দেহজনক মৃত্যুৰ ক্ষেত্ৰত তদন্তৰ উদ্দেশ্যে নিজৰ মাজতে এখন সম্পূৰ্ণ সংহিতাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰে।

১৯) ফৌজদাৰী পদ্ধতি সংহিতাৰ ধাৰা ২ (ক)ত "তদন্ত"ৰ সংজ্ঞা দিয়া হৈছে যে আৰক্ষী বিষয়াই চলোৱা প্ৰমাণ সংগ্ৰহৰ বাবে এই সংহিতাৰ অধীনত হোৱা সকলো কাৰ্য্যবিধি অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

২০) সংহিতাৰ ১৫৭ নং ধাৰাত কোৱা হৈছে যে যদিহে লাভ কৰা তথ্যৰ পৰা বা অন্যথা কোনো থানাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াই কোনো অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ সন্দেহ কৰাৰ কাৰণ থাকে, যাৰ বাবে তেওঁক তদন্ত কৰিবলৈ ক্ষমতা দিয়া হৈছে, তেন্তে তেওঁ তৎক্ষণাত সংশ্লিষ্ট দণ্ডাধীশক এটা প্ৰতিবেদন প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব আৰু গোচৰৰ তথ্য আৰু পৰিস্থিতিৰ তদন্ত কৰিবলৈ ব্যক্তিগতভাৱে ঘটনা স্থললৈ যাব, যদি তেওঁ দণ্ডাধীশলৈ প্ৰতিবেদন প্ৰেৰণ নকৰে, তেন্তে তাৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে তেওঁৰ ঘটনা স্থললৈ, তদন্তৰ বাবে যোৱা নাই। এনে কাৰ্য্যবিধি তদন্তৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত আনিবলৈ হলে, ঘটনা স্থানলৈ যোৱাৰ আগতে গোচৰটোৰ আনুষ্ঠানিক পঞ্জীয়ন কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। তেওঁৰ হাতত কিছু তথ্য থাকিলেই যথেষ্ট, যাৰ ফলত তেওঁ কোনো অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ সন্দেহ কৰিব পাৰে। এনে তথ্য অনুসৰি তেওঁ গ্ৰহণ কৰা যিকোনো পদক্ষেপ, যেনে: আটক আদিৰ দিশত তেওঁ গ্ৰহণ কৰা যিকোনো পদক্ষেপ সংহিতাৰ অধীনত তদন্তৰ অংশ হব।

২১) *মহা সিং বনাম ৰাজ্য (দিল্লী প্ৰশাসন), [(১৯৭৬) ধাৰা ৬৪৪]* গোচৰত এই আদালতে এনে এটা গোচৰ বিবেচনা কৰিছিল য' ত আৰক্ষী বিষয়াই অভিযোগ লিপিবদ্ধ কৰাৰ পিছত, কিন্তু গোচৰ পঞ্জীয়নৰ বাবে পঠোৱাৰ আগতে অভিযানৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। সেই গোচৰত ৰখা হৈছিল যে "যি মুহূৰ্তত পৰিদৰ্শকে অপৰাধীজনক অনুসৰণ কৰাৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে অভিযোগ লিপিবদ্ধ কৰিছিল, যাৰ নাম সেই পৰ্যায়ত জনা নাছিল, আৰু উদ্দেশ্যটো লাভ কৰিবলৈ আগবাঢ়িছিল, সেই মুহূৰ্তত অঞ্চলটো ভ্ৰমণ কৰিছিল, অভিযুক্ত প্ৰশ্ন

কৰিছিল, তেওঁৰ ব্যক্তিক তালাচী, নোট আৰু অন্যান্য নথি-পত্ৰ জব্দ কৰে, সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোক সংহিতাৰ অধীনত তদন্তলৈ ৰূপান্তৰিত কৰে।

২২) *ষ্টেট অৱ ইউ পি বনাম ভাগৱত কিশোৰত, [এ আই আৰ ১৯৬৪ এছ চি চি ২২১],* এই আদালতে কয় যে "যদিও সাধাৰণতে এজন আৰক্ষী বিষয়াই লাভ কৰা তথ্যৰ ওপৰত তদন্ত কৰা হয়, তথ্য লাভ কৰাটো তদন্তৰ নজিৰ চৰ্ত নহয়।"

২৩) এতিয়া ভালদৰে নিৰ্ধাৰিত নীতিবোৰ হল যে যেতিয়া কোনো কনিজেবল অপৰাধৰ সম্পৰ্কে তথ্য আৰক্ষীক প্ৰদান কৰা হয় সেই তথ্যক এফআইআৰ হিচাপে গণ্য কৰা হ'ব আৰু তাৰ পিছত আৰক্ষীয়ে কৰা সকলো তদন্তক তদন্ত হিচাপে গণ্য কৰা হ'ব, যদিও এফআইআৰৰ আনুষ্ঠানিক পঞ্জীয়ন পিছতহে হয়।

২৪) ধৰি লওক যে কিছু প্ৰতিবেদন টেলিফোনত দিয়া হৈছে আৰু সেইটোৱেই আছিল প্ৰকৃত প্ৰথম তথ্য প্ৰতিবেদন, ইয়াৰ দ্বাৰা বিদ্বান সত্ৰ্ ন্যায়াধীশে দিয়া প্ৰমাণ আৰু তেওঁ লোৱা তথ্যৰ সিদ্ধান্তত কোনো প্ৰভাৱ নপৰে। ১৫৪ নং ধাৰা ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ অধীনত এফআইআৰ কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ নহয়। ইয়াৰ একমাত্ৰ ব্যৱহাৰ হল ইয়াৰ নিৰ্মাতাক বিৰোধিতা কৰা বা সমৰ্থন কৰা। গতিকে আপীলকাৰীসকলৰ বাবে বিদ্বান অধিবক্তাই দিয়া দাখিলটোত আমি কোনো মেৰিট দেখা নাই।

২৫) এতিয়া আমি আপীলৰ গুণগত মানৰ ওপৰত আমাৰ মনোযোগ কেন্দ্ৰীভূত কৰিম। মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা সম্পন্ন কৰে ডাঃ অশিত সোম (সাক্ষী নং ৬)য়ে। মৃত ফনীলাফ দাসৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনৰ পৰা দেখা গৈছে যে তেওঁৰ পৰীক্ষাত হোৱা আঘাতবোৰ মৃত্যুৰ আগতে কৰা প্ৰকৃতিৰ বুলি ধৰা পৰিছে। তেওঁৰ মতে মৃত্যুৰ কাৰণ হল শ্বক আৰু ৰক্তক্ষৰণ, যিবোৰ ভোটা অস্ত্ৰৰে কৰা আঘাতৰ ফলত হৈছিল। দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে চিকিৎসকে নিজৰ প্ৰতিবেদনত উল্লেখ কৰা নাই

যে মৃত লোকজনে লাভ কৰা আঘাতবোৰ মৃত্যুঘটাব পৰা প্ৰকৃতিৰ আছিল নে নাই। গতিকে আমি চিকিৎসকজনে আগবঢ়োৱা প্ৰতিবেদনটো দেখিছো, যিয়ে তেওঁৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন অনুসৰি মূৰৰ ছালৰ ফ্ৰন্টাল অঞ্চলৰ মাজভাগৰ ওপৰত ছিদ্ৰ হোৱা ঘাঁ আৰু আঘাতৰ সৈতে মিল থকা ফ্ৰন্টাল হাড়ৰ ভাঙন, মূৰৰ সোঁ পেৰিটেলৰ ওপৰত ফাটি যোৱা ঘা ৬ চে.মি. x ২ চে.মি. x ২ চে.মি. পোৱা গৈছে । কঁকাল আৰু গোৰোহাৰ দুয়োটা গাঁঠিৰ ডিচলকেচনও আছিল। তেওঁ আৰু মতামত দিছে যে আঘাত সতেজ আছিল আৰু কোনো ভোটা অস্ত্ৰৰে কৰা হৈছিল। সাক্ষী নং ৮ৰ প্ৰমাণত আছে যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন কৰাৰ পাছত লগে লগে মৃতকৰ মৃতদেহ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰা হৈছে। এই দিশটোৰ ওপৰত এই প্ৰমাণৰ সৈতে এইটো মিলিব। দ্বিতীয়তে, জব্দ প্ৰতিবেদন যিটো প্ৰমাণত প্ৰদৰ্শনীৰ অন্যতম হিচাপে চিহ্নিত কৰা হৈছে, তেওঁ জব্দ কৰা বস্তুগত বস্তু যেনে নাইলনৰ ৰছী, বাঁহৰ লাঠি, লোহাৰ শিকলি, দাও, ৰড আৰু লাঠি আদি স্পষ্টকৈ উল্লেখ কৰিছে। এই জব্দ কৰা বস্তুবোৰ আৰু মৃতকৰ মৃতদেহত পোৱা ঘাঁবোৰৰ অলপ তুলনা কৰিলে এটা নিৰাপদ অনুমান কৰিব পাৰি যে এই সাক্ষীৰ প্ৰমাণৰ এই অংশটো বিশ্বাস কৰিব পাৰি, যিহেতু ই ডাক্তৰৰ (সাক্ষী নং-৬)মতামতৰ সৈতে সমৰ্থন কৰে । গতিকে নিৰাপদে অনুমান কৰিব পাৰি যে মৃতকৰ মৃত্যু হৈছে আন ব্যক্তিয়ে কৰা আক্ৰমণৰ ফলত হোৱা আঘাতৰ বাবে আৰু আত্মঘাতৰ ফলত নহয়।

২৬) এই গোচৰটো কেৱল সাক্ষী নং ১ৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। তেওঁ মৃতকৰ পত্নী। ২ নং সাক্ষী যদিও বিৰুদ্ধ সাক্ষী হৈ পৰিছে, তথাপিও এই ঘটনাৰ এটা অংশৰ কথা কৈছে। সাক্ষী নং ৩ হৈছে পাইকান বজাৰৰ ভি.ডি.পি .সচিব। তেওঁ পাইকান টেম্পুৰ বজাৰলৈ গৈ মিঠাই ক্ৰয় কৰিবলৈ গৈছিল আৰু পাইকান বজাৰৰ চান্দু দাসৰ ঘৰৰ বাৰাণ্ডাৰ কাষত সমবেত হোৱা ৰাইজৰ পৰা ফনীলাল দাস গুৰুতৰ অৱস্থাত পৰি থকা বুলি শুনি বল্লু দাসৰ টেলিফোন পৰা আৰক্ষীক খবৰ দিয়ে ।

সাক্ষী নং ৩ ৰ এই কথাষাৰ শুদ্ধ যেন লাগে। এই তথ্যই আচলতে তদন্তকাৰী সংস্থাটোক থানাত থকা পঞ্জীত প্ৰয়োজনীয় দৰজ দি ঘটনা স্থলীত উপস্থিত হবলৈ বাধ্য কৰাইছিল।

২৭) ১ নং সাক্ষীৰ প্ৰমাণৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণ তদন্তৰ প্ৰয়োজন। সাক্ষী নং ১ মৃতকৰ পত্নী। তেওঁৰ মতে, উপেন্দ্ৰ দাস নামৰ এজন ব্যক্তিয়ে তেওঁক অৱগত কৰে যে আপীলকাৰীকে ধৰি অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে তেওঁৰ স্বামীক কুঞ্জা মোহনৰ ঘৰত আক্ৰমণ কৰি আছে আৰু তাই আৰু কয় যে খবৰ পোৱাৰ লগে লগে তাই সেই ঠাইলৈ লৰালৰিকৈ গৈ দেখিলে যে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে তাইৰ স্বামীৰ হাত বান্ধি আক্ৰমণ কৰি আছে। তাইৰ সাক্ষ্যত কয় যে অভিযুক্ত ব্যক্তি সকলে তেওঁৰ স্বামীক নিজৰ ঘৰৰ ভিতৰলৈ টানি নিয়া দেখিছে। তেখেতে আৰু কয় যে সেই সময়ত আৰক্ষী পাৰ্টিয়ে সেই স্থানত উপস্থিত হৈ স্বামীক এখন বাহনত উঠাই লৈ আহে আৰু তেওঁও একেখন বাহনত স্বামীৰ সৈতে আহিছিল আৰু চিকিৎসালয়ত উপস্থিত হোৱাৰ লগে লগে চিকিৎসকে তেওঁৰ স্বামীৰ মৃত্যু হোৱা বুলি ঘোষণা কৰিছিল আৰু মৃতদেহটোৰ চুৰৎহালৰ হোৱাৰ পিছত তাই আৰক্ষীৰ সহায়ত ঘৰলৈ উভতি আহিল আৰু লগে লগে তাই এফ আই আৰ (প্ৰদৰ্শক-১) দাখিল কৰে। তাইৰ ক্ৰছ-একজামিনেচনত কলেই যথেষ্ট হব যে সৰু সৰু বৈপৰীত্যৰ বাহিৰে আন একোৱেই অতি আকৰ্ষণীয় উলিয়াব পৰা নাই, যিয়ে তাইৰ বিশ্বাসযোগ্যতাক জোকাৰি নাযায়। দৰাচলতে তাই উল্লেখ কৰিছে যে মৃতদেহটোৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ লগে লগে তাই আৰক্ষী ওচৰত এফ আই আৰ দাখিল কৰিছিল আৰু তেওঁ এই পৰামৰ্শ আৰু অস্বীকাৰ কৰিছে যে তেওঁ আৰক্ষীক কোৱা নাছিল যে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে তেওঁৰ স্বামীক আক্ৰমণ কৰি হত্যা কৰিছিল, যেতিয়া তেওঁ হাইলকান্দি টাউনৰ পৰা ৰিক্সাত ঘৰলৈ উভতি আহি আছিল। সেয়েহে বিচাৰ আদালতৰ সন্মুখত তাইৰ সাক্ষ্যৰ পৰা দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ ওলাই পৰে। প্ৰথমতে, তাই দেখিছে যে কুঞ্জ মোহন দাসৰ ঘৰত তাইৰ স্বামীক

ৰছীৰে বান্ধি থোৱা আছিল আৰু দ্বিতীয়তে, আপীলকাৰীকে ধৰি অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে তেওঁৰ স্বামীক আক্ৰমণ কৰি আছিল। এই গোচৰ আৰু অভিযুক্তৰ ভাগ্য সম্পূৰ্ণৰূপে তাইৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু সেয়েহে আমি আগতে কোৱাৰ দৰে তাইৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰতেই এই অভিযুক্ত ব্যক্তি/আপিলকাৰীসকলৰ ভাগ্য সঁচাকৈয়ে নিৰ্ভৰশীল। ঘটনা সন্দৰ্ভত ১ নং সাক্ষীক অৱগত কৰা বুলি ধৰা উপেন্দ্ৰ দাসক পৰীক্ষা নকৰাৰ কাৰণ গোচৰীয়া পক্ষই ব্যাখা কৰা নাই। গতিকে আমি হয়তো ১ নং সাক্ষীৰ প্ৰমাণৰ এই অংশটো এৰাই চলিব লাগিব, কিয়নো গোচৰীয়া পক্ষই কোনো এজন গুৰুত্বপূৰ্ণ ব্যক্তিক পৰীক্ষা নকৰাৰ কাৰণ বুজাবলৈ কোনো প্ৰচেষ্টা কৰা নাই, যিজনে ১ নং সাক্ষীক এই বিষয়ে অৱগত কৰা বুলি আৰু মৃতকক প্ৰথম অভিযুক্তৰ ঘৰলৈ টানি নিয়া বুলি কয়, যি আমাৰ আগত নাই । তেতিয়া, পৰৱৰ্তী প্ৰশ্নটো হব, তলৰ দুয়োখন আদালতে কৰা দৰে আমি বিশ্বাস কৰিব পাৰোনে, এই সাক্ষীৰ সাক্ষ্যৰ আনটো অংশ। এই মুহূৰ্তত আমি এইটোও যোগ দিবলৈ মনস্থ কৰিছো যে যদি অভিযোগকাৰীয়ে কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষীক পৰীক্ষা নকৰাৰ কাৰণ ব্যাখ্যা কৰাত ব্যৰ্থ হয়, যিয়ে অভিযোগ কৰা ঘটনাৰ বিষয়ে অৱগত কৰা বুলি কোৱা হয়, তেন্তে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকল স্কট ফ্ৰী হব লাগে। এইটো এটা কঠিন প্ৰশ্ন, কেতিয়াবা উত্তৰ দিয়াটো কঠিন। যিহেতু, এই আদালতে বাৰে বাৰে লক্ষ্য কৰে যে অপৰাধমূলক গোচৰৰ সংখ্যাত, গোচৰীয়া পক্ষই দেখুওৱা লেতেৰা মনোভাৱৰ বাবে, প্ৰকৃত অপৰাধীজন স্কট ফ্ৰী হৈ যায়। নিঃসন্দেহে সঁচা যে যেতিয়া তেওঁৰ বক্তব্য ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ ১৬১ নং ধাৰাৰ অধীনত লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল, তেতিয়া তেওঁ আন চাৰিজন অভিযুক্তৰ নাম লোৱা নাছিল যদিও নিশ্চিতভাৱে আপীলকাৰী আৰু আন দুজন অভিযুক্ত ব্যক্তিক জড়িত কৰিছিল। কেৱল তাই দাখিল কৰা এফ আই আৰত কিছু পৰিৰ্তন কৰিছে বুলিয়েই আমি তাইৰ সাক্ষ্য সম্পূৰ্ণৰূপে বাতিল কৰিব নোৱাৰো।

২৮) সাক্ষী নং ৮ হৈছে তদন্তকাৰী বিষয়া। তেওঁ হাইলাকান্দি আৰক্ষী থানাত সংলগ্ন হৈ আছিল । থানাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত কাৰ্যালয়ৰ নিৰ্দেশ পোৱাত তেওঁৰেই ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইখন ভ্ৰমণ কৰিছিল। তেওঁৰ সাক্ষত তেওঁ উল্লেখ কৰিছে যে ইটি মোহন দাস-সাক্ষী নং ৩য়ে তেওঁক ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানলৈ লৈ গৈছিল আৰু তেওঁ অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলৰ বাৰাণ্ডাত বান্ধি থোৱা আঘাতপ্ৰাপ্ত অনিলাল দাসক পাইছিল। তেওঁৰ সাক্ষত এইটোও আহিছে যে ঘটনা স্থলীত উপস্থিত হোৱাৰ লগে লগে তেওঁ ঘটনাস্থলীৰ স্কেচ মেপ আঁকিছিল, আৰু ঘটনাৰ লগত জড়িত সামগ্ৰী জব্দ কৰিছিল। তেওঁ লগতে কয় যে তেওঁ জখমিজনক হাইলাকান্দি অসামৰিক চিকিৎসালয়লৈ লৈ যায় যত চিকিৎসা বিষয়াই তেওঁক মৃত ঘোষণা কৰে। সাক্ষত পোৱা গৈছে যে তেওঁৰেই চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰিছিল। তেওঁ আৰু বৰ্ণনা কৰে যে সাক্ষী নং ২ য়ে তেওঁক জনাইছিল যে মৃত ব্যক্তিজনে তেওঁৰ ৰিক্সাখনেৰে আহি আছিল আৰু সেই সময়ত চন্দ্ৰ দাস ওৰফে স্মৃতিকান্ত আৰু দুজন অচিনাকি ব্যক্তিয়ে তেওঁক ৰিক্সাৰ পৰা টানি আনি ৰড, হানতাৰ আদিৰ সহায়ত আক্ৰমণ কৰিছিল। যদিও সাক্ষী নং ২ বিৰুদ্ধ সাক্ষী হৈ পৰিল, প্ৰমাণৰ তেওঁলোকৰ সাৰ অংশই গোচৰীয়াৰ গোচৰটো সমৰ্থন কৰে। তেওঁৰ ক্ৰছ এক্সামিনেচনত প্ৰতিৰক্ষা পক্ষই তেওঁৰ পৰা উলিয়াইছে যে তেওঁ নিশা ৯.৩০ বজাত চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰিছিল আৰু নিশা ১১.৩০ বজাত এফ আই আৰ পঞ্জীয়ন কৰা হৈছিল। এই স্বীকাৰোক্তিৰ পৰাই বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই বহু কথাই আপীলকাৰীসকলৰ হৈ যুক্তি দিয়ে, আমি ইতিমধ্যে এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিছো এই বিষয়টো বিবেচনা কৰি যে চুৰৎহাল প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত এফ আই আৰ লিখিলে এফ আই আৰে সকলো প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাই পেলায় নেকি। তেওঁ কৰা আনটো গুৰুত্বপূৰ্ণ স্বীকাৰোক্তি যে তেওঁ ১ নং সাক্ষীৰ বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰাৰ সময়ত তাই সুভাষ, বেলা কৃষ্ণ আৰু ৰাজনৰ নাম উল্লেখ কৰা নাছিল, কিন্তু বাকী সকলো অভিযুক্ত ব্যক্তিৰ

নাম উল্লেখ কৰিছিল। অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে স্বামীক আক্ৰমণ কৰাৰ বিষয়ে তাইক জনোৱাৰ পিছত তাই ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইলৈ গৈছিল বুলি তেওঁৰ ভাষ্যটো তেওঁৰ সাক্ষ্যত সমৰ্থন কৰা হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ যে প্ৰথমবাৰৰ বাবে সাক্ষী নং-১য়ে আদালতৰ সন্মুখত দিয়া সাক্ষ্যত তেওঁলোকক জড়িত কৰিছিল আৰু সেইদৰেই, তেওঁলোকক সহ-অভিযুক্ত হিচাপে সাজি উলিওৱা হৈছিল আৰু আনৰ সৈতে বিচাৰ কৰা হৈছিল। বিদ্বান বিচাৰ ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে অৱশ্যে সেই অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক দোষমুক্ত কৰিছে। আমাৰ দৃষ্টিত সেইটো সঠিক। আমাৰ মতে অভিযোগনামাত তেওঁলোকে উল্লেখ কৰা প্ৰতিজন সাক্ষীক গোচৰীয়া পক্ষ্যই পৰীক্ষা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় নহয়। কিছুমান ব্যক্তিক কেৱল সোধা-পোছা নকৰাই বিচাৰ সাক্ষৰ সজীৱতাক ক্ষয় নকৰে, বিশেষকৈ, পৰীক্ষা কৰা সাক্ষীসকলে ক্ৰছ-ইকজামিনেচনত অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক অপৰাধৰ দোষী বুলি আঙুলিয়াই দিছে। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হৈছে যে সাক্ষী নং ১ৰ প্ৰমাণ বিশ্বাসযোগ্য আৰু নিৰ্ভৰযোগ্য। আমি সাক্ষী নং ১ ৰ সাক্ষও ভালদৰে পঢ়িছো, যাৰ সাক্ষ্য্ সাক্ষী নং-৮ৰ দ্বাৰা আৰু সাক্ষী নং ৬য়ে জাৰি কৰা মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনৰ দ্বাৰা সমৰ্থিত, আমি নিশ্চিত যে বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে সাক্ষী নং- ১ৰ সাক্ষ্যক বিশ্বাস কৰাটো ন্যায্য আছিল ।

২৯) মণিলাল দাস - সাক্ষী নং ২ক গোচৰীয়া পক্ষই বিৰুধিত সাক্ষী বুলি ঘোষণা কৰিছে । অৱশ্যে সাক্ষ্যৰ কালত তেওঁ কয় যে তেওঁ নিজৰ ৰিক্সাখনত ফনীলাল দাস নি আছিল আৰু মৃতকৰ অনুৰোধত তেওঁ টেপুৰ বজাৰত ৰিক্সাখন ৰখাই দিছিল আৰু সেই সময়তে, মৃতকৰ কিছু লোকৰ লগত কাজিয়া হৈছিল আৰু কিছুমান ব্যক্তিয়ে তেওঁক ভোটা বস্তুৰে আক্ৰমণ কৰিছিল। গোচৰীয়া পক্ষ বিদ্বান অধিবক্তাই তেওঁৰ ক্ৰছ-ইকজামিনেচনত তেওঁ তদন্তকাৰী বিষয়াৰ সন্মুখত ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া

সংহিতাৰ ১৬১ নং ধাৰাৰ অধীনত দিয়া বক্তব্য উল্লেখ কৰি তেওঁক দিয়া পৰামৰ্শসমূহ অস্বীকাৰ কৰে।

৩০) মঃ আছাফ আলী মজুমদাৰ - সাক্ষী নং ৩, মঃ মাছুৰফ আলী বৰভূঞা - ৪ নং সাক্ষী, হৰমেন্দ্ৰ দাস-৫ নং সাক্ষীক গোচৰীয়া পক্ষই এই ঘটনাৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী সাক্ষী হিচাপে আনিছে। কিন্তু সকলোৱে বিৰুধিত সাক্ষীলৈ পৰিণত হৈছে। দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে এই দেশৰ ধাৰাটো এনেকুৱা যেন লাগে, সময়ৰ লগে লগে মৃতকক পাহৰি যোৱা হয় আৰু অপৰাধজনিত অভিলেখ থকা জীৱিতসকলক পূজা আৰু পূজা কৰা হয় আৰু কোনো সাক্ষীয়ে তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে কথা কব নিবিচাৰে।

৩১) ইটিমোহন দাস- সাক্ষী নং-৭ৰ সাক্ষ্যৰ কিছু প্ৰাসংগিকতা আছে। তেওঁ স্থানীয় চাহ দোকানী। তেওঁ উল্লেখ কৰিছে যে তেওঁ আৰক্ষীৰ সৈতে অভিযুক্তৰ ঘৰলৈ গৈ কুঞ্জা মোহনৰ বাৰাণ্ডাত মৃতকক ৰছীৰে বান্ধি থোৱা অৱস্থাত উদ্ধাৰ কৰে। তেওঁ লগতে উল্লেখ কৰে যে তেওঁ মৃত ব্যক্তিজনৰ দেহত কিছু আঘাত দেখিছিল । তেওঁ লগতে নিশ্চিত কৰে যে তদন্তকাৰী বিষয়াই এডাল চেইন, এডাল লাঠি, এখন দাও আৰু এডাল ৰছী জব্দ কৰে।

৩২) আমাৰ দৃষ্টিত, সযতনে চাই পোৱা গল যে ১ নং সাক্ষীৰ প্ৰমাণ, ৬ নং সাক্ষীয়ে প্ৰস্তুত কৰা মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন আৰু ৮ নং সাক্ষীৰ প্ৰমাণৰ দ্বাৰা সমৰ্থিত যি বিশ্বাসযোগ্য আৰু নিৰ্ভৰযোগ্য। উমৈহতীয়া উদ্দেশ্যক আগুৱাই নিয়াৰ বাবে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলে ফনীলাল দাসক আক্ৰমণ কৰি হত্যা কৰা বুলি ধৰি লৈ বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ে তাইৰ সাক্ষ গ্ৰহণ কৰিছে। বিচাৰ আদালত আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এই তথ্যক বিচলিত কৰাৰ কোনো উচিত কাৰণ আমি বিচাৰি নাপাওঁ

৩৩) বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই দাবী কৰে যে উচ্চ ন্যায়ালয়ে অতি আকস্মিকভাৱে অভিযুক্তই দাখিল কৰা আপীল নাকচ কৰিছে। এই দাবী আমাৰ মতে ন্যায্য নহয়। প্ৰমাণৰ মূল বৈশিষ্ট্যসমূহ পৰীক্ষা আৰু বিবেচনাৰ অন্তত উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিজৰ তথ্যত উপনীত হৈছে। ইয়াৰ পিছতহে উচ্চ ন্যায়ালয়ে অভিযুক্ত ব্যক্তিসকলক দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ সমান্তৰালভাৱে বিচাৰ আদালতৰ তথ্যসমূহ দৃঢ় কৰি তুলিছে।

৩৪) পূৰ্বৰ আলোচনাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আমি এই আবেদনৰ কোনো যোগ্যতা দেখা নাই। সেই অনুসৰি ইয়াক খাৰিজ কৰা হয়।

আপীল খাৰিজ কৰা হল।

অনুবাদ- প্ৰণৱ জ্যোতি বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক